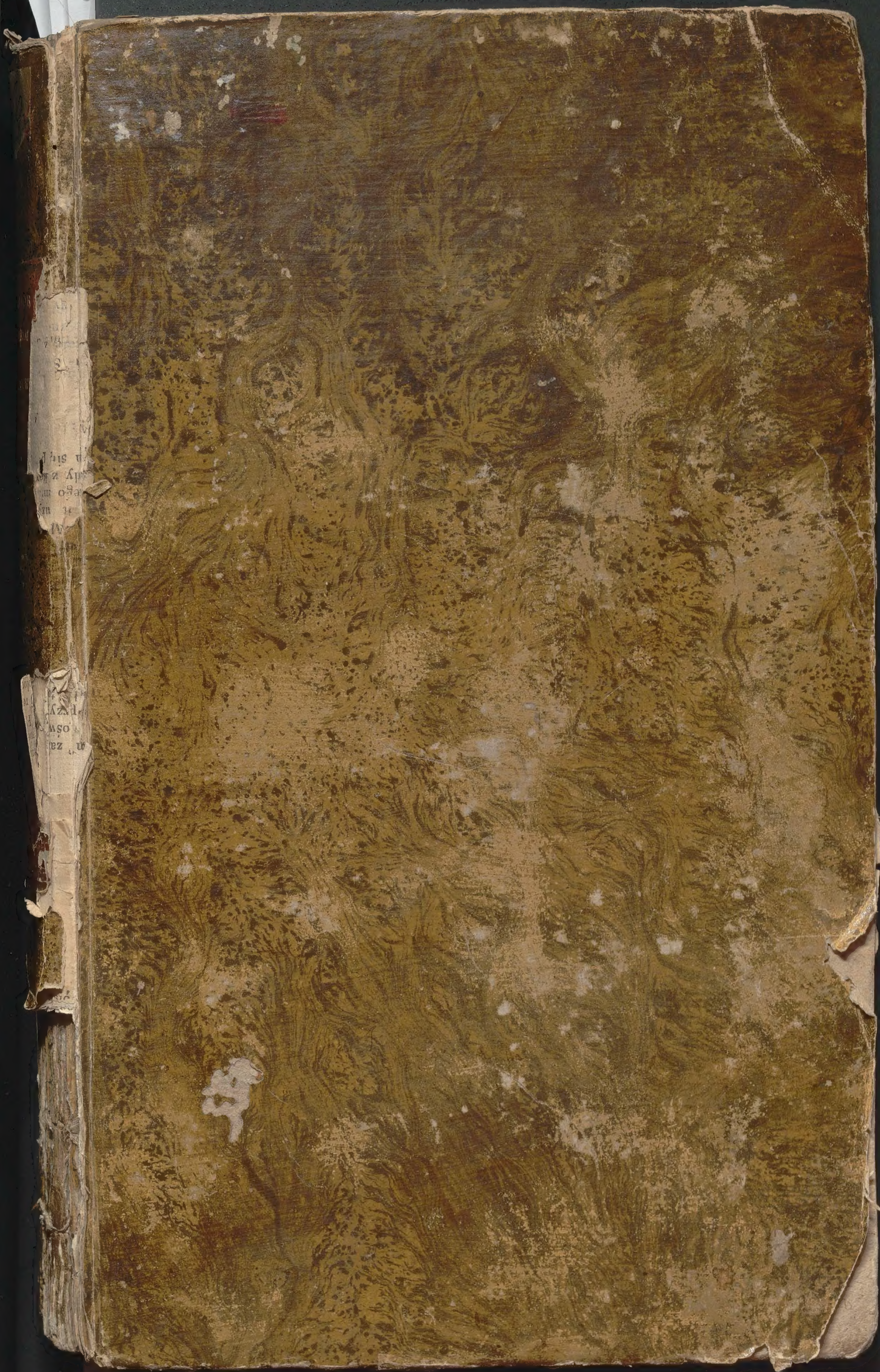

V
B
J
C
84022
III
Mag. St.
Druk.

Spis materyi w tey książce znajduiących się

84022
III

Dar Hr. Wodzickiego
Akc. Nr. 3106 37/38
B.

G Ł O S
JW. MOSZYNSKIEGO,
SEKRETARZA W. W. X. LIT:
POSŁA BRACŁAWSKIEGO,
Miany na Sessyi Seymowey
Dnia 15. Stycznia 1789. Roku.

NAYJASNIEYSZY KROLU

Prześwietne Rzepltey Skonfederowane Stany.

CEl iedyny tego Seymu i uſiłowań Naſzych, gdy ta pomyślna dla Nas zdarzyła ſię pora, ſzczegulnie tę powinny mieć zaſadę, byśmy iednomyślnie ten Oyczyźnie naſzey przyśpieſzali Ratunek któren przez ułożenie fundamentalne Rządu, przez Aukcyą Woyſka, i przez roſtropne rozłożenie Podatku na toż Woyſko Naród Naſz do tey mógł dawney przyprowadzić między Mocarſtwy Europeyſkiemi konſyderacyi którą ſię Polſka niegdyś ſzczyciła.

Niebędę ſię ſzerzył w głębieniu przyczyn upadku Naſzego, winować też nie będę zupełnie że za Naſzych czaſów miara nieſzczęśliwości Kraiowych aż nazbyt ſię przepełniła, ale rzut oka na Hiſtoryą Narodową iaſno okaże, że zwolnione iuż za wieku przeſzłego rządowe ſprężyny tę oſtrą na wiek Naſz ſprowadziły Pokutę.

Nierozrzewniać tedy nad chorym tym politycznym ciałem ſię należy, ale te użyteczne mu poddawać lekarſtwa, ktoreby rany iego zagoiwſzy do dawnych ſił go przywracały. Upłyniony trzy Mieſięczny czas iuż Seymowania Naſzego w Konſultacyach Politycznych, uiął drogich momentów czynnych; które od tego czaſu dobrze iuż zażyte, odkrywałyby były zrzodła i żyły nowe dochodów; iuż do tego czaſu echo odzywaiącego ſię pod ciężarem młota, twardego metalu, ſpoſobiłoby w oręż zbroiownie, a zbywaiący od uprawy ziemie młody rolnik zamieniałby lemieſz i koſſę w tę Broń, Narodowi Reſpekt a poſtrach Nieprzyiaciołom iego nioſącą. A gdy pod ten czas Młódź Szlachecka do boiu, a Rekrut w muſtrzeby ſię ćwiczył, czasby nie uchodził bo te zacne grono wyboru z Narodu Mężów, radziłoby o Prawach, radziłoby o Oyczyźnie.

Słyſzany na Piątkowey Seſſyi głos tak ważny, tak głęboki i Patryotyczny godnego Kollegi Naſzego JW. Brzeſkiego okazał w świetle ſwoim w tey Izbie, czego Nam potrzeba: Ze od Rządu iedynie zawiſła ſzczęśliwość Naſza, bo cóż ta Pani znaczyć będzie która ſług naprzyimuie, dom przyozdobi, koni nakupi, w ſprzęty ſię ufunduie? gdy śpiżarnia bez zapaſu, ſtaynia bez furażu, ſługi bez płaty, a Rząd domowy bez opiſu i rozrządzenia zoſtawuie, o tym myślić należy; a gdy do doczeſnego zaſundowania tych potrzeb iakiegożkolwiek potrzeba zapaſu, o tym iedynie myślmy teraz, o tym radźmy, nadgródźmy upłyniony drogi czas, niech materya podatkowa nieprzerywana będzie celem teraźnieyſzych prac Naſzych, niech wynalezienie iakiegożkolwiek funduſzu do opatrzenia naypotrzebnieyſzych wydatków do uformowania Woyſka iedynie Nas zatrudni, nieformuymy z uciążliwością iednych części Obywatelów funduſz doczeſny, a oſzczędność i rozmiarkowny wydatek żądanych teraz na pierwſze zrekrutowanie i opatrzenie Woyſka Summ pięć millionowych, wynaydzie przyſpoſobienie, nieſzaſuymy razem temi millionami które Obywatelom gdy podług Proiektu podwoionego Kominowego przez Dwory za Gromady 1. *Martii* zaraz maiące bydź płacone pięć millionów będą przytrudne, ordynaryine zaś Podatki 15. Marca wnoſzone 3,703,996. fl: wynoſzące cyrkulacyą zaſtanawiaiąc Kraiowi by ſię uciążliwe ſtały, ile gdy nowy formalny Podatek równie zaraz naſtąpić miany, zaiſte daleko znacznieyſzą czyniący kwotę, razem z cyrkulacyi ſię wyimie.

Pamiętaymy że Rząd i oszczędność z wyborów, ufundowały tę Monarchią która Fryderyka Polakom aż nad to pamiętnym, w śmiertelnych już zwłokach swoich Wielkim sprawiedliwie, tak dla nadzwyczaynych dzieł Jego przezwanym, na Tronie Krociowym Woyskiem wspartym między Mocarstwy pierwszego rzędu umieściła, którego lustr z zostawionego Rządu Woyska i Skarbów na teraźnieyszego Nayiaśnieyszego Następcy Jego spadaiący ieszcze przez wspaniałość duszy i umysłu Jego świetleyszym się okazuie.

Zapatruymy się na te Mocarstwa Nas otaczaiące, gdyby nie rządowa Ekonomika ich, to te krociowe Woyska bez-czynneby zostały, gdy przeciwnie Kolumba odkrycia i sprowadzone drogie z Mexiku i Brezylii niezmierne Kruszcze i Bogactwa, inne Mocarstwa w Skarbowym niedostatku i długach Narodowych zatapiaią.

Gdy mówię o umiarkowaniu expens, nieuwłaczam potrzeby teraźnieyszey pięć Millionów na Woysko, i owszem, ale pragnąłbym chroniąc Obywatelów od uciążliwego i nierównego doczesnego Podatku podług Proiektu, rozdział iego ułożyć. Którym rozdziałem niżey okaże się choć niemal w tym czasie dostateczność wynaleść się mogących *successive* funduszów i sposobów do opatrzenia tegoż Woyska rekrutować się mianego, gdyż ta była przyczyna zastanowienia się Woiewództwa Bracławskiego i godnego Kollegi mego JW. Potockiego Generała Artyllerÿi nad tymże doczesnym Podatkiem, że smutna Nas uczy experyencya że rzecz docześnie teraz zrobiona, a tak uciążliwa dla Woiewodztw Ruskich, iak Podatek Kominowy, gdzie cztery Woiewództwa: Wołyńskie, Podolskie, Bracławskie, i Kiiowskie, płacąc Kominowego 2,302,827. a resztę Koronnych szesnaście Woiewództw tylko płaci 3,031,195. fl: gro: 15. zkąd dźwigany przez te Woiewództwa ciężar miarkować można, gdy mówię smutna Experyencya 1717. Roku nas uczy, że podatek Pogłównego *tantisper* tylko do dwóch lat ułożony 60. blizko lat trwał, i ieszcze ten doczesny uchwaliwszy Podatek tak prędko do generalnego dla tylu potrzebnych materyi byśmy się niewzięli, gdy i teraz w połowie tylko punktów Kommissyą Woyskową ustanowiwszy w drugiey połowie onęż bez opisu rządu zostawuiemy od blisko trzech Niedziel; nayprzód tedy prosiłbym o okazanie tey części Etatu Woyskowego na którą ten wydatek 5. Millionów łożony bydź ma bo sądzę że na Rekrutowanie, Broń, Sukna, Lederwerki, i inne sprawunki ten nakład się czynić ma.

Nayprzód oddawszy zaraz 500,000. na Rekrutowanie na Pułki i Regimenta podzielone znaczna liczba Rekrutów się przysposobi. Broń, Sukna, Lederwerki, nie mogą bydź zaraz zrobione, muszą bydź sprowadzane, zakontraktowane, te potrzebuią czasu i tylko aby zadatki pozadawane i pewność wypłaty przy oddawaniu zabespieczone były, więc i na to Summa *successive* się wypłaci, toż się ma rozumieć i o innych sprzętach Woiennych, ile gdy Gaża Officerów do tych Rekrutów, nowe nie maiąc bydź formowane Regimenta, się niepowiększą, i tylko Subalterni gdy Regimenta *Successive* się dokompletuią przyimowani i płaceni będą. Odłożywszy tedy ieszcze 500,000. albo i Million, okazuie się że na pierwszy momentalny wydatek *incirca* 1½. Milliona potrzebny będzie. Ustanowiwszy tedy że 5. Millionow gotowych nie zaraz potrzebne będą trzeba przystąpić do funduszow ktore *successive* wpływać i zebrane bydź mogą.

Podaię tedy naypierwey Remanent Skarbowy ktorego iest w Koronie wraz z Delatami podług Rachunkow przez Kommissyą podanego inkluduiąc w to co iuż na Regimenta na Rekruty wydano	1,172,331. 9.
Przybywa do tego wydatek ktoren był łożony na kupno Pałacu w Roku przeszłym ktoren wydatek upada a przez to do dawnych Percept przybywa w tym Roku .	1,039,882.
Upada także Expens w tym Roku na nieobraną Radę 300,000. z ktorych że Kommissarzom dwunastu Woyskowym po 8,000. naznaczono odpadnie 96,000. zostałoby .	204,000.
Mogą także bydź wzięte *od Interim* wyznaczone na Expensa extraordynaryine . . .	300,000.

Czyni *in Summa* nietykaiąc nic Summ dawnych na Woyſko i Percepty podług obmowy Praw na rozmaite Expenſa i Penſye wyznaczone z ſamych Starych Dochodow Skarbowych	2,716,213.	9.
Przybywa zaraz i Pogłowne Zydowſkie dublowane *in Martio* wchodzić mogące gdyby zaraz Konſtytucyą przyznane było podług liczby Głow 218,962. czyniące a fl. 3. Summę	656,886.	
Co in Summa uti paratus Eff:	3,373,099.	9.
Jeżeli tedy ieſzcze weźmiemy w pomoc te Summy ktore ſą lokowane żeby od obcych nie pożyczać, znaydziemy zaraz Summę 400,000. fundufzową, z Kordonu Ceſarſkiego przenieſioną, ta i inne niektore podnoſząc, zabeśpieczaiąc Kapitały na Krolewſzczyznach przez zapiſy przez Kommiſſye Skarbowe zeznać miane, a regularność Prowizyi po pięć od ſta z Summy na umorzenie Długow wyznaczoney zapewniaiąc dociągnie zapewne do . .	1,000,000.	
A niedoſtarczaiące ieſzcze . . .	626,900.	21.
Summa	5,000,000.	

Gdy zaraz przybyć może Aukcya z Papieru Stęplowanego przez Konſtytucyą zaraz uchwalić mianą łatwo przez Aſſygnacye Skarbowe do Raty nowego podatku, które u każdego będą miały kredyt pro parato zaſtąpione bydź może.

Tym ſpoſobem według mego zdania uwolniłoby ſię Obywatelow od tego tak uciążliwego doczeſnego dublowanego Podymnego Podatku z wielu miar wielkie za ſobą ciągnącego konſekwencye, a Woyſko zupełne miałoby beśpieczeńſtwo potrzebney dla ſiebie konieczney protunc Summy ażby nowy znowu Podatek ſię uregulował, do którego w czaſie równie myśli moie podać ośmielę ſię, dodaiąc że gdyby Proiekt protunc dublować mianego Podymnego miał przechodzić, nieuchybnieby żale pozoſtałych po Domach Braci Naſzych na Nas pociągnął, gdyż i dyſproporcye Podatkowe, iż Woiewodztwo Podolſkie 217. Mil kwadratowych w ſobie maiące tak Podymnego, Pogłownego, Łanowego, i Połtory Kwarty płaci 867,222. fl. gdy Woiewodztwo Lubelſkie 258. Mil Kwadratowych maiące tylko. 386,990. fl. takowegoż płaci Podatku; Woiewodztwo Podlaſkie 237. Mil Kwadratowych tylko 404,475. fl. Wojewodztwo Mazowieckie 375. Mil Kwadratowych tylko 675,066. fl. Wojewodztwo Sieradzkie z Ziemią Wieluńſką 206. Mil Kwadratowych tylko 316.594. Woiewodztwo Poznańſkie 289. Mil Kwadratowych a tylko 415,650. fl. płaci, a iako wyżey ſię rzekło 4. Woiewodztwa Wołyńſkie Podolſkie Bracławſkie i Kijowſkie puſte niektòre ieſzcze Stepy maiące ledwo nie połowę całego ciężaru Podatkowego dzwigaią, z którego to porachunku Nayiaśnieyſze Skonfederowane Stany, łatwo ſobie wnoſić mogą Dyſproporcyą onegoż i ieżeli nie ieſt powinnością i obowiązkiem Poſła obſtawać za pozoſtałemi w Domu Braćmi ſwemi i za tą ubogą Szlachtą którey Domek ieden cały ich maiątek ſkłada?

Tę ieſzcze pozwolą ſobie Nayiaśnieyſze Stany przełożyć reflexyą że gdy do właściwego uſtanowienia generalnego i tak ważnego tylo Millionowego Podatku przyidzie, aby ſię nie zaſadzać na drobnych z wielu Klaſſyfikacyi ſkładaiących ſię Dochodow, gdyż te i wiele wyſzukiwania Obywatelom przykrych; w Adminiſtracyi trudnych, a w Percepcie ciężkich uciążliwych a do tego z wielką expenſą dla Wyborcow, złączone bywaią, ale iednoſtaynego Dozorcow i Poborcow niepotrzebuiącego raczyli ſię trzymać generalnego gruntowego Podatku, ośmielaiąc ſię ieſzcze iak nayuſilniey przełożyć Nayiaśnieyſzym Skonfederowanym Stanom, ociągać i wſtrzymać ſię od ułożenia Papierowych Monet, które dla Naſzego Kraiu bardzo niebeſpieczne bydź ſądzę, maiąc Praktykę z Państw gdzie ſucceſſive ich namnożenie Publicznemu kredytowi tyle uſzczerbku przynioſły, a Oyczyznie Naſzey fatalnemi przez różne nabycia onychże ſtać ſię mogły. Raczą tedy łaſkawie Nayiaśnieyſze Stany pozwolić aby JP. Sekretarz Proiekt odemnie urządzony na zaſtąpienie Podwoionego Podymnego przeczytać mógł który zupełnie wielkim zdaniom tak przezornych w Oyczyźnie Mężow do poprawy lub aprobaty poddaię.

P R O I E K T.

Nieuchronne potrzeby prędkiego zarekrutowania Woyſka, i opatrzenia onegoż wyciągaiąc Summę Pięć Millionów, naſtępuiącym ſpoſobem Kommiſſyi Woyſkowey aſſygnuiemy, zlecaiąc Kommiſſyi Skarbowey wydawanie oneyże i potrzebnego w tey mierze zarządzenia a nayprzód.

1mo Summę Remanentową wraz z Delatami 1,172,331. zł: 9. gr: czyniącą Skarb Koronny wypłaci inkluduiąc w to iuż od Nas po 10,000. złł: na Regimenta na Zarekrutowanie wyznaczone.

2do Summę z Percept Skarbowych tegorocznich wpływaiącą, ktòra w Roku przeſzłym na kupno Pałacu dla Rzeczypoſpolitey obròcona była i w tym Roku w ſuperacie z expens pozoſtać muſi czyniącą in Summa 1,039,882. zł.

3tio Pozoſtaiące z Expenſy na Radę 300,000. z których tylko Penſya na Kommiſſarzow Woyſkowych dwunaſtu po ośm tyſięcy złł: ſię wytrąci.

4to Wyznaczone 300,000. na Expens Extraordynaryiną dla teyże Rady, które tylko ad Interim aſſygnuiemy, a ktòre potym z nowych Percept ieżeli tego potrzeba będzie kompenſowane bydź mogą.

5to Pogłòwne Zydowſkie oſobną Konſtytucyą do 3. Złł: podwyżſzone od Głowy, nakazuiemy, aby Zydoſtwo na ten raz za dwie Raty nowe; razem in Martio Komportowało, a Kommiſſya Skarbowa Kommiſsyi Woyſkowey aſſygnowała.

6to Nakazuiemy Kommiſſyi Skarbowey podnoſić Summ Funduſzowych za poprzedzaiącą kwartalną awizacyą w Kraiu lokowanych i z Kordonu powròconych do Milliona Złł: Pol: w którą Summę ma wchodzić i Summa 400000. od Skarbu Ceſarſkiego odebrana, a też różne Summy dla beſpieczeńſtwa funduſzow Kommiſſya diſtinctim iako Summy na Procent brane na Kròlewſzczyznach zapiſze i zabeſpieczy dla pewności Kapitałòw nigdy upadać nie mogących = Prowizyą zaś po Pięć od Sta regularnie dwoma Ratami Skarb z Funduſzu na umorzenie Długow wyznaczonego, wypłaci funduſzom do których też Prowizye przyłączone były.

7mo Gdy Aukcya z Papieru Stęplowanego zaraz za oblatą Konſtytucyi do Skarbu wchodzić będzie, pozwalamy Kommiſſyi Skarbowey wydawać Aſſygnacye ſwoie anticipative na Woyſka aż do konkurencyi Summy 626,900. zł. 21. gr: ſłużącey do dopełnienia Summy 5. Millionòw, które Aſſygnacye aż do Milliona w potrzebie prędſzey opłaty Woyſku z Prowizyą po 5 od ſta udeterminowaną rozciągać pozwalamy, które wſzędzie pro perſoluto przyięte będą a zaraz za naypierwſzym wniściem nowych Podatkòw uſpokoione bydź maią, Kommiſſya zaś Woyſkowa w Czaſie z rozrządzonych tychże na Woyſko Pięciu Millionow Rachunek Nam zdawać obowiązana będzie.

69.

ZBIOR
PISM
CZASOW

8.